

securitas imperii

25

(02/2014)

Martin Jindra

Česká pravoslavná církev v letech 1942–1945

Vladimír Černý

Gestapo proti katolické církvi. Zásah vůči opatství augustiniánů na Starém Brně a následné soudní spory

David Svoboda

Tenkrát na Volyni. Dilemata a činy ukrajinských nacionalistů pod německou okupací 1941–1943

Petr Placák

Gottwaldovo Československo jako fašistický stát
Poznámky k povaze ideologických režimů s ohledem
na poválečný vývoj v Československu – II. část

Libor Bílek

Agenturní centrála Státní bezpečnosti a její vedoucí Erich Mach
Poznámky k fungování sítě tajných spolupracovníků
v letech 1948–1950

Martin Nekola

Vyšetřování Huberta Ripky Kongresem Spojených států
amerických v roce 1954 v rámci kampaně
proti ohrožení komunismem

Václava Jandečková

Operativní akce StB s využitím metody „Kámen“
na hranicích u Mariánských Lázní

REDAKČNÍ RADA

VEDOUCÍ REDAKTOR:

Mgr. Jan Cholínský

PŘEDSEDA REDAKČNÍ RADY:

Doc. PhDr. Ladislav Kudrna, Ph.D.

ČLENOVÉ REDAKČNÍ RADY:

PhDr. Lukáš Babka

PhDr. Petr Blažek, Ph.D.

doc. PhDr. Vít Hloušek, Ph.D.

PhDr. Jan Kalous, Ph.D.

Mgr. Norbert Kmeť, CSc.

PhDr. Stanislav Kokoška

doc. PhDr. Karel Konečný, CSc.

PhDr. Zlatuše Kukánová

doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc.

PhDr. Jiří Rajlich

PhDr. Jaroslav Rokoský, Ph.D.

prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.

Mgr. Jerguš Sivoš, Ph.D.

doc. PhDr. Václav Veber, CSc.

PhDr. Pavel Zeman, Ph.D.

TAJEMNÍK REDAKČNÍ RADY:

Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

Príspevky do *Securitas Imperii* jsou vybírány v oboustranně anonymním odborném recenzním řízení (peer review), které odpovídá požadavkům Rady vlády pro vědu a výzkum. Více informací o zasílání příspěvků a průběhu recenzního řízení naleznete na www.ustrcr.cz/cs/securitas-imperii.

Securitas Imperii 25 (02/2014)

vychází dvakrát ročně

Vydává: Ústav pro studium totalitních režimů

Vedoucí redaktor: Jan Cholínský

Jazyková redakce: Jitka Míšková

Odborná redakce: Patrik Virkner

Anglická redakce: OLDSCHOOL, s.r.o.

Grafická úprava: Jaroslav Ježek

Sazba: Jaroslav Ježek

Poštovní adresa redakce: Siwiewcova 2, Praha 3, 130 00

Tisk: Unipress, spol. s r. o., Turnov

ISSN 1804-1612

Evidenční číslo: MK ČR E 19249

info@ustrcr.cz

www.ustrcr.cz

OBSAH

STUDIE	Martin Jindra ♦ Česká pravoslavná církev v letech 1942–1945	10
	Vladimír Černý ♦ Gestapo proti katolické církvi Zásah vůči opatství augustiniánů na Starém Brně a následné soudní spory	40
	David Svoboda ♦ Tenkrát na Volyni. Dilemata a činy ukrajinských nacionalistů pod německou okupací 1941–1943	78
	Petr Placák ♦ Gottwaldovo Československo jako fašistický stát Poznámky k povaze ideologických režimů s ohledem na poválečný vývoj v Československu – II. část	104
	Libor Bílek ♦ Agenturní centrála Státní bezpečnosti a její vedoucí Erich Mach. Poznámky k fungování sítě tajných spolupracovníků v letech 1948–1950	132
DOKUMENTY	Martin Nekola ♦ Vyšetřování Huberta Ripky Kongresem Spojených států amerických v roce 1954 v rámci kampaně proti ohrožení komunismem	184
	Václava Janděčková ♦ Operativní akce StB s využitím metody „Kámen“ na hranicích u Mariánských Lázní	238
ROZHOVORY	Jan Cholínský – Václav Veber ♦ Dějiny Sovětského svazu, český protikomunistický odboj a cesty historiografie	296
DISKUZE	Radomír Malý ♦ Proč změnila katolická církev svůj vztah ke komunismu – nad knihou Roberta de Mattei <i>Druhý vatikánský koncil, dosud nenapsané dějiny</i>	328
	Jiří Plachý ♦ Odboj bude! K článku Petra Malloty „Protikomunistická odbojová skupina Praha-Žatec. Spekulace, fakta a role Jiřího Vovše“	334

RECENZE	Vojtěch Vlček ♦ CHENAUX, Philippe: <i>Katolická církev a komunismus v Evropě (1917–1989)</i> Rybka Publishers, Praha 2012, 287 stran	338
	David Svoboda ♦ SHANDOR, Vincent: <i>Podkarpatská Rus od vzniku ČSR po sovětskou anexi (očima přírného účastníka události)</i> Rybka Publishers, Praha 2013, 311 stran	344
	Petr Mallota ♦ DVOŘÁKOVÁ, Zora: <i>Popravení, kam jste se poděli? Příběh jednoho výzkumu.</i> Nakladatelství Eva – Milan Nevole Praha 2013, 176 stran	348
	Jiří Křestřan ♦ NEKOLA, Martin: <i>Petr Zenkl. Politik a člověk</i> Mladá fronta, Praha 2014, 448 stran	353
	Henry a Jana Plater-Zyberg ♦ KUBLIK, Agnieszka – CZUCHNOWSKI, Wojciech: <i>Kret w Watykanie: Prawda Turowskiego.</i> Biblioteka Gazety Wyborczej Warszawa 2013, 333 stran	358
ANOTACE	Petr Blažek ♦ STROPNICKÝ, Matěj: <i>Myslet socialismus bez tanků. Svoboda slova ve střed/tu zájmů československého roku 1968</i> Scriptorium, Praha 2013, 160 stran	364
ZPRÁVY	Jan Cholínský – Michal Pehr ♦ Konference: <i>Roky přelomu: Slovensko v letech 1945–1948.</i> Univerzita sv. Cyrila a Metoděje v Trnavě a ÚPN, 25.–26. března 2014	366
	Martin Tichý ♦ Oslava: <i>200. výročí narození Jana Nepomuka Krouskeho</i> 21. června 2014, Katusice	372
	Jiří Řezníček ♦ Výstava: <i>Českokrumlovsko ve třetím odboji</i> Regionální muzeum v Českém Krumlově 9. říjen – 23. listopad 2014	374
SUMMARY		378

INFORMACE O AUTORECH

Mgr. Martin Jindra, nar. 1973 – církevní historik. Vystudoval Husitskou teologickou fakultu Univerzity Karlovy. Působí v Ústavu pro studium totalitních režimů ve Skupině odboje a perzekuce křesťanů v době nacismu a komunismu a jako správce Archivu Pražské diecéze Církve československé husitské. Specializuje se na postavení nekatolických církví v Protektorátu Čechy a Morava a v poválečném Československu, publikuje v církevních i odborných časopisech. Je autorem knih *Strážci lidskosti: dvanáct příběhů příslušníků Československé církve (husitské) vězněných po únoru 1948* (Náboženská obec Československé církve husitské na Starém Městě, Praha 2007) a *Z milosti trpět pro Krista. Životní příběh faráře Církve československé (husitské) Václava Mikuleckého* (Blahoslav, Praha 2011). Aktuálně se k tisku připravuje jeho další monografie věnovaná České pravoslavné církvi v letech 1938–1945.

PhDr. Vladimír Černý, Ph.D., nar. 1975 – historik. Vystudoval historii a politologii na Masarykově univerzitě v Brně. Jeho specializací jsou dějiny 20. století, zejména vývoj českých zemí a Slovenska v období let 1914–1948. Je spoluautorem monografie *Legenda bez legend. Životní osudy armádního generála Vojtěcha Borise Luži (1891–1944)* – Nakl. Šimon Ryšavý, Brno 2004, publikoval také řadu studií v odborných časopisech (*Soudobé dějiny, Paginae historiae, Vlastivědný věstník moravský, Studia historica Brunensia* aj.). Již řadu let se věnuje popularizační činnosti a je autorem více než 200 populárně naučných článků. V současné době externě vyučuje na Katedře mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií a Historickém ústavu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Spolupracuje na výzkumných projektech s Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd ČR a Ústavem pro studium totalitních režimů. Jako spoluautor se podílí na přípravě rozsáhlé monografie *Místa ztropená krví. Kounicovy studentské koleje v Brně v letech nacistické okupace 1940–1945*, kterou vydá roku 2015 Archiv města Brna.

Mgr., MA David Svoboda, Ph.D., nar. 1977 – historik. Vystudoval politologii na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, historii na Central European University v Budapešti a získal doktorský titul v oboru sociální a kulturní antropologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. Působí v Ústavu pro studium totalitních režimů. Zabývá se soudobými dějinami Ukrajiny, ukrajinsko-polskými a ukrajinsko-českými politickými vztahy. Na tato témata publikoval několik studií a recenzí ve *Slovanském přehledu*, ve sborníku *Prague Perspectives* a konferenčních sbornících vydávaných Fakultou historických studií Univerzity Karlovy v Praze. V současné době je garantem badatelského projektu věnovaného činnosti Ukrajinské povstalecké armády na západoukrajinských územích a v poválečném Československu.

Mgr. Petr Placák, nar. 1964 – historik, spisovatel a publicista. Do listopadu 1989 publikoval v samizdatu a exilových časopisech. V devadesátých letech vystudoval historii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, obor moderní české dějiny. V současné době působí jako šéfredaktor časopisu *Babylon* a historik v Ústavu pro studium totalitních režimů. Je zaměřen na české kulturní a politické dějiny 20. století a dlouhodobě se zabývá fenomény nacismu a komunismu, interakcí nacionalismu a socialismu v moderních společnostech, reflexí a vyrovnáváním se s totalitní minulostí. Je autorem řady článků a studií jak v denním tisku, tak v odborných časopisech a několika knih – mj. *Kádrový dotazník* (Babylon, Praha 2001), *Svatováclavské milénium, Češi, Němci a Slovinci v roce 1929* (Babylon, Praha 2002) a *Fízl* (Torst, Praha 2007).

Mgr. Libor Bílek, nar. 1985 – historik a pedagog. Vystudoval Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity, působí jako středoškolský učitel a interní doktorand na Historickém ústavu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Zabývá se především některými aspekty československých dějin po roce 1945 – činností Státní bezpečnosti, politickými soudními procesy, dějinami protikomunistické rezistence a historií Československé strany (národně) socialistické. Publikoval několik statí ve sbornících a odborných časopisech, v současné době připravuje práci o vývoji agenturní práce StB v letech 1945–1960.